

Cont 142

't inschrien

zevende jaargang nr 3, juli 1975 kwartaaluitgave

Een Inschrien is een vakje in de tuugkist waarin waardevolle zaken werden bewaard'.

Kopij inzenden aan:

Th. L. M. van Stapele, Deldenerstraat 103, Hengelo redactie-secretaris.
telef. 05400 - 2 06 64

Redactie: J. J. H. Meijer, Olde Meulenweg 2, Hengelo, tel. 05400-1 28 51, eind-redacteur.

Adriaan Buter, Neede.

H. H. Hagens, Almelo.

J. Overbeeke, Haaksbergen.

Administratie:

Mej. G. A. Weussink, Kortenaerstraat 20-II, Enschede, tel. 053 - 31 02 06

Bank: Algemene Bank Nederland N.V. te Enschede, Hoedemakersplein.

Giro: Nr. 1818110 t.n.v. Administratie 't Inschrien, Kortenaerstraat 20-II, Enschede.

Abonnementsprijs *f* 7,50 per jaar.

Losse nummers *f* 2,25

Uitgave van de Oudheidkamer 'Twente' te Enschede.

Overname van de inhoud, in welke vorm ook, is niet toegestaan zonder schriftelijke toestemming van de redactie.

Een markevergadering anno 1975

Zaterdag 1 Maart 1975 verscheen in enkele dagbladen de oproep van het bestuur van de Marke Bornerbroek en Zenderen aan alle stemgerechtigden en markegenoten voor een vergadering op 7 Maart 's middags om 2 uur in Café Te Riet te Bornerbroek. Doel was, te komen tot een besluit over verkoop en overdracht van gronden te Borne, Bornerbroek en Zenderen. De oproep werd gedaan namens het markebestuur door de voorzitter H. J. Bolscher te Bornerbroek.

Helaas voor dit bestuur bestond en bestaat er nu nog geen marke Bornerbroek en Zenderen. Kennelijk wordt hiermee bedoeld de eeuwenoude marke Zenderen. Een deel van deze marke werd oorspronkelijk **Bi den Broke** genoemd, welke naam later wijzigde in Bornerbroek. De eerste vermelding van de naam Bornerbroek vond ik in het Verpondingsregister van 1601. Zo veranderde de naam van de marke Zenderen in de loop der tijden in 'Zenderen en Bornerbroek', maar beslist niet in de vorm 'Bornerbroek en Zenderen', zoals in bovengenoemde oproep werd gebruikt.

Navraag bij het bestuur over het doel der markevergadering leverde niet veel op. Kennelijk wist het bestuur ook niet veel over het hoe en waarom. Laten we daarom eerst eens teruggaan in de geschiedenis, en wel naar

**Marke van
Bornerbroek en
Zenderen**

OPROEPING

Het bestuur van de Marke van Bornerbroek en Zenderen roept alle stemgerechtigde markegenoten op voor een vergadering op 7 maart 1975 te 14.00 uur in café te Riet te Bornerbroek, teneinde te besluiten over verkoop en overdracht van gronden te Borne, Bornerbroek en Zenderen.

Het markebestuur
voornoemd,
H. J. Bolscher,
voorzitter

Bornerbroek,
27 februari 1975

Dagblad v.h. Oosten, 1 maart 1975

de markevergadering van 19 November 1840, waar een plan ter verdeling der woeste gronden van de Marke Zenderen en Bornerbroek werd vast-

Abonnementkosten 1975

De Administratie van 't Inschrien verzoekt al die abonnees, welke geen Oudheidkamer lid zijn, de voor 1975 verschuldigde abonneementskosten à f 7.50 over te maken op haar postrekening 18 18 110.

gesteld. De te verdelen oppervlakte besloeg plm. 1914 ha, die via een ingewikkeld stelsel van aandelen onder de goedsheren en eingegeërfden zou worden verdeeld, althans, zo dacht men. Een commissie van acht personen zou deze verdeling uitvoeren. Hiervan waren zes personen eigenaren van Zenderse erven en twee van Bornerbroekse; de akte van verdeling dateert van 13 Mei 1848, maar daarna kwamen de moeilijkheden pas.

Een frappant verschil met de oproep van 1 Maart 1975 vormen de oproepingen ter vergadering uit bijv. de markevergadering van 19 November 1840 en van 4 Maart 1865. Men las deze af aan de Kerken te Borne, Zenderen en Bornerbroek en ze werden "overigens aan de goedsheeren en eingegeërfden rondgezonden". Bij de oproep van 1 Maart j.l. moeten we dan nog bedenken, dat men een eeuw geleden nog markevergaderingen of holtingen kende en wist wat het inhield, maar wie zou nu nog weten, wat de oproep in de vorm van laatstgenoemde datum exact betekende, laat staan dat iemand zou weten of hij stemgerechtigd was of niet.

Er bleven na 1848 nog markegronden over, deze waren wel toegedeeld, maar de verdelingskosten, die ongeveer f 4.30 per ha. bedroegen, werden niet betaald, zodat deze eigendom der marke bleven. In de markevergadering van 19 November 1859 werd besloten, deze publiek te verkopen; in die van 4 Maart 1865 werd hierop nog eens aangedrongen. Er werd wat verkocht aan de Spoorwegmaatschappij Almelo-Salzbergen. De onbetaald gebleven verdelingskosten bedroegen toen f 1583,21. Deelt men dit door f 4.30, dan blijkt er op dat ogenblik nog ongeveer 365 ha. eigendom der marke te zijn geweest.

Een restant van deze 365 ha. is de nu nog aanwezige markegrond, waarvoor

de vergadering van 7 Maart j.l. werd gehouden. Na een kort openingswoord van de voorzitter nam de heer Arts, ambtenaar van de gemeente Borne, de leiding over. Aanwezig was, naast het bestuur, een tiental personen. De bedoeling bleek o.a. te zijn, de opgedeelde markegrond, die nooit op naam was overgeschreven, toe te delen, evenals de markewegen, die in 1848 niet aan de gemeente Borne waren toegedeeld. Naast de voorzitter waren bestuursleden de heren G. J. Oonk en J. Dood. Dit bestuur was, ingevolge de wet van 10 Mei 1886, art. 38, door de Commissaris der Koningin op 7 November 1969 benoemd en als stemgerechtigden bleken de bezitters van de kadastraal bekende erven van 1848 te worden beschouwd. Of bijvoorbeeld ook de erven Enteler en Breull, die eeuwenlang Zenderense erven waren, nu resp. gelegen in Enter, gem. Wierden en Deldenerbroek, gem. Ambt-Delden, - domweg doordat men bij de vaststelling der gemeentegrenzen niet de oude markegrenzen heeft aangehouden - stemgerechtigd waren, werd niet vermeld. Evenmin of enkele AzeLOSE erven, die grond onder Zenderen bezitten, stemrecht hadden.

Het eerste punt van de agenda, een voorstel om enkele stukjes markegrond, in het bestemmingsplan Kerkedennen te Borne gelegen, aan de gemeente Borne te verkopen voor f 1,— per m², werd aangenomen, evenals het tweede punt, de verkoop van een stukje weg te Borne aan dezelfde gemeente. Pikant detail hierbij is, dat op de Markevergadering van 4 Maart 1865 besloten werd "om het batig saldo, dat eventueel bij de Marke in kas zal worden gevonden, aan de Burgerlijke Gemeente van Borne als vrijwillige gifte aan te bieden en over te geven". Tenslotte werd het bestuur gemachtigd om alle overeenkomsten of dergelijke aan te gaan.

Muiterij onder de troepen van Bommen Berend

De betrekkingen tussen Twente en Munsterland waren niet altijd even vreedzaam. Bekend is de oorlog van de Munsterse bisschop Bernard van Galen (1650 - 1678) tegen de Staten Generaal van 1665 - 1666 en die van 1672 (het Rampjaar) - 1674. Nadat "Bommen Berend" met zijn overwinning van de stad Munster, die een bondgenootschap met de Nederlanden nastreefde, de binnenlandse oppositie

had uitgeschakeld, keerde hij zich tegen de rijke westelijke nabuur, de Verenigde Nederlanden.

Propagandistisch duchtig voorbereid en goed bewapend vielen de Munsterse troepen in September 1665 Twente binnen. Aanvankelijk hadden de invalers succes maar de oorlog ging de economische mogelijkheden van het Bisdom verre te boven. Na de 30-jarige oorlog was het land financieel zwak en reeds eind 1665 was het met het succes van de bisschoppelijke troepen gedaan.

Naar aanleiding van een vraag uit de vergadering werd door het bestuur toegezegd, dat men rekening zal houden met de gebruiksrechten van diegenen die markegronden in gebruik hebben. Over de nog meer aanwezige markegronden werd niets meegeedeeld, hoewel het zo ongeveer een publiek geheim is, dat verschillende boeren markegrond in gebruik hebben, vaak als reeds in cultuur gebrachte grond.

In hoeverre deze vergadering en de daar gevallen besluiten rechtsgeldigheid bezitten, is iets, waar men de nodige vraagtekens bij kan zetten, vooral als men bijv. de oproep en de stemgerechtigdheid voor deze vergadering in aanmerking neemt.

Dit was dan de markevergadering Anno 1775, met vraagtekens; mogelijk de laatste vergadering van de eeuwenoude marke Zenderen, het Sindron van weleer, reeds genoemd in het Heberegister uit de 10e eeuw van de Abdij te Werden aan de Ruhr.

Azelo, Januari 1975

In Maart 1666 was de toestand voor de invalers gevaarlijk geworden. Volgens de plannen had de verzorging van de manschappen in de eerste plaats moeten plaats vinden door middel van de voorraden, aanwezig in de veroverde gebieden. Een bericht uit Doetinchem, gedateerd 12 Maart 1666, bevatte echter de mededeling, dat de gevluchte bewoners geen levensmiddelen hadden achtergelaten. De soldaten werden, voorzover ze niet waren gesneuveld of gevangen genomen, met water en brood onvoldoende gevoed. Ook de paarden stierven van zwakte. Een bericht van 30 Maart was nog wanhopiger: Obrist Herman Lothars von Post rapporteerde, dat de boeren van het platteland met heel hun hebben en houden naar veilige plaatsen waren gevlucht, zodat van hen geen schattingen konden worden gegeven. Hij had "der Soldaten Armuth" niet langer kunnen aanzien en graan laten uitdelen. Voor het overige hoopten de troepen, dat de bisschop zo spoedig mogelijk geld zou zenden, zodat hij en de andere officieren de soldeniers,

die hun leven niet op het spel zetten voor het bisdom Munster, maar om wat geld te verdienen en de oorlog te overleven, onder tucht konden houden. Als er geen geld kwam, kon hij nergens meer voor instaan. De soldaten zouden dan wel deserteren. De troepen van het regiment Scharenberg, voor het grootste deel Luiksen, Fransen en Walen, hadden "schon etlich mahl Revolten ongehoben, umb Geld gerufen (und) dass Gewehr niedergeleget". Om het verzet, dat vooral van de gewone soldaten kwam, te breken, en deze "wieder in Furcht zu bringen" had hij er 50 musketiers naar toe gezonden. Maar de bisschop kon het geld niet vlug genoeg bijeen brengen, zijn vorst-bisdom en de onderdanen waren te zwaar met schulden belast.

Op 11 April kwam het opnieuw tot openlijke rebellie, nu in de Vennebrugger Schans. Verschillende berichten aan de bisschop lichten ons precies in over de gebeurtenis: om acht uur 's avonds was de luitenant en de gehele compagnie aan het rebelleren geslagen en had de commandanten uitgeschud. Nadat alles kort en klein was geslagen en zij de commandant alleen op zijn voortdurend smeken tenslotte maar in leven hadden gelaten, waren alle soldaten en onderofficieren, onder het afvuren van de geweren gedeserteerd en vermoedelijk naar de Nederlandse troepen overgelopen. De morgen van de 11e April waren sterke Nederlandse troepen opgerukt en tot de aanval overgegaan. Het motief van de rebellen is gemakkelijk te raden, hoewel er van hun kant geen bericht of verslag bewaard is. De oorlogskas was vrijwel leeg, zodat soldij niet kon worden uitbetaald. Opstootjes in de soldanierslegers van de 17e eeuw waren schering en inslag. De soldaten vochten eigenlijk niet voor een zaak of een

land, maar voor geld. Bleef dit uit, dan was het hun de moeite niet waard. Dat had tot gevolg, dat het succes van een oorlog niet afhing van heldenmoed of juiste tactiek van de veldheren, maar voor een groot deel - evenals trouwens ook nog in onze dagen - van de economische en financiële reserves op de achtergrond.

In dit opzicht stond het er in Munsterland slecht voor. Sedert de 30-jarige oorlog was de economie verslechterd en slonken de staatsfinanciën zienderogen. De bisschop had de veldtocht van 1665 - 1666 willen bekostigen uit de hoge toelagen, die het economisch veel sterker Engeland hem voor het inzetten van de Munsterse troepen had beloofd. Ook de bezette gebieden moesten inkomsten garanderen. Nadat de oorlog was begonnen, kwam het allemaal anders uit: de Engelse betalingen lieten op zich wachten en bezette dorpen en steden waren verlaten, zodat daar geen geld of leeftocht waren te krijgen. Bovendien brak in het gebied van de strijd de pest uit. Met het oog op deze toestand, in April 1666, behoeft het geen verwondering te wekken, dat de bisschop op 18 April, bij het Vredesverdrag van Kleef, een verdrag ondertekende, dat hem ondubbelzinnig tot verliezer stempelde, temeer omdat alle veroverde gebieden moesten worden teruggegeven. Een belangrijk punt was ook, dat de Keurvorst van Brandenburg, de zuidelijke buur van het Bisdom Munster en bondgenoot van de Nederlanden, dreigde, Munsterland binnen te vallen.

P. Iilisch

Restauraties

I
 Zoals in het julinummer 1974 werd meege-
 deeld, is vorig jaar het boerderijtje Olde Möl-
 link, Lutterzandweg 17 te Beuningen geresta-
 reerd. Achter het woord 'restauratie' mogen
 we wel een vraagteken plaatsen. Beter is, te
 zeggen dat het gedegradeerd is tot een 'neo-
 saksisch' bouwsel. Het doet thans dienst als
 'demonstratie-lös hoës'.

Restaureren is moeilijk, maar het aantal fouten dat hierbij gemaakt is, is toch te groot:

- Bij de niendeur ontbreekt de stiepel; de deuren worden door een lat aan de achterzijde gesloten gehouden.
- Al het nieuw gebruikte hout voor gevels en deuren is machinaal geschaafd; de sporen van de vandikteschaafbank zijn duidelijk te zien.
- Het vreemdst zijn wel de schuingeplaatste houten pennetjes in de topgevels en de deuren; zo lijken deze op grote sleutelborden; constructieve functie hebben ze niet: alle verbindingen zijn gemaakt middels moderne gegalvaniseerde bouten en moeren en draadnagels.
- De wanderven zijn versierd met vreemde gutssteekjes.
- De geveltekens hebben een fantasievorm en zijn te dik.
- Boven de vuurplaats draait een wendezoel die bijzonder nonchalant is afgewerkt.

Het van erve Meuleman naar hier overgeplaatste bakspieker is nog erger verknoeid:

- Voor de muren zijn moderne rode machinale vormbakstenen gebruikt, gemetseld met portlandcement en niet met kalkspecie.
- Het metselwerk vertoont fraaie golvingen, suggererend dat men vroeger niet zuiver kon metselen, en te pas en te onpas stroomlagen, schuin of verticaal.
- Ook hier weer de pennetjes, gegalvaniseerde bouten en gutssteken.
- Boven de deur is een bovenlicht aangebracht, dat er oorspronkelijk nooit heeft gezeten.
- De gevels worden bekroond door Staphorster driespruiten.
- De aangebouwde oven zit te hoog en is niet functioneel.
- De windveerconstructie is vreemd en de pannen zijn met moderne panhaken opgehangen.

Dat zulke zaken kunnen voorkomen zal wel mee zijn oorzaak vinden in de onderbezetting bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, waardoor controle van restauraties moeilijk is. Zulke restauraties vormen 't bronnenmateriaal voor studie van landelijke bouwkunst in de toekomst. Gelukkig staat aan de ingang een indrukwekkend bord dat ons vertelt, dat de toegang verboden is.

L. H. M. Olde Meierink

II

In 'de krant' stond enige tijd geleden een wijdelopige journalistieke beschouwing over en bij de restauratie van 'Olde Möllink. De aard van deze herstelbeurt is boven uiteengezet, de 'volkskundige', 'historische' en 'sociologische' mededelingen uit 'de krant' willen we u, als buitengewoon leerzaam en vol van nieuwe gezichtspunten, niet onthouden. We beperken ons tot citaten:

1 Boven het keukengedeelte hangt nog de originele rookvang. Daaronder is ook de zogenaamde roaikelkuul bewaard gebleven. Daarin zit een ijzeren pot, waarin de boer vroeger vuur maakte. 's Zomers werd die pot afgedekt.

2 Het huis is het kleinste type Los Hoes, dat er bestaat. Het heeft maar vier gebonden (vakken tussen de gebinten) en een totale oppervlakte van nog geen 100 m².

3 Het is trouwens niet bekend hoe oud het boerderijtje precies is. Nergens is steen gevonden met een bouwjaarlat erin. Het zou gebouwd kunnen zijn in de achttiende eeuw, omdat het bekend is dat er toen veel van dergelijke perceeltjes zijn opgetrokken. Maar het zou evengoed een eeuw later kunnen zijn gebouwd. Evenmin is bekend of er ooit een boerenbedrijf in gehuisvest is geweest.

4 Gezien de kleine hoeveelheid levende have, die men er heeft kunnen onderbrengen is het zeer wel mogelijk dat het nooit als landbouwbedrijf dienst heeft gedaan. Mogelijk heeft er een boerenknecht ingewoond, die zelf wat vee hield, wat in vroeger tijden gebruikelijk was.

5 Bij de constructie is het oorspronkelijke materiaal zoveel mogelijk gebruikt. Daarvoor heeft men vaak heel wat moeite moeten doen. Een voorbeeld daarvan zijn de strodokken, die onder de spokenkap liggen.

Tot zover de krant. 'Spokenkap' zal wel een zetfout zijn voor 'sporenkap'. En verder commentaar:

1 Het Twentse woord voor 'roaikelkuul' (welke taal is dat?) is 'Raakkoele', en het vuur in de boerderij brandde zomer en winter.

2 Enigszins spijker-op-laag-water-zoekerig: het woord 'gebond' heeft geen meervoud. Overigens zijn er talloze 'kottersplaatsjes' van deze zelfde grootte ooit gebouwd. Het heeft er zelfs alle schijn van, dat het 4-gebonds huis een

Hengelo en omgeving anno 1780

Het kaartmateriaal, dat U ditmaal krijgt voortgezet, kenmerkt zich door de poging om twee verschillende Hottinger kaarten aan elkaar te praten. Het betreft de editie "Delden et Environs" opgemeten door de messieurs Wollant en Snoeck, en de editie "Hengelo en Enschede" door Vander Wyck en Hottinger zelf.

Duidelijk is er verschil in tekenstijl en als U 't mij vraagt, dan was het laatste tweemanschap wat minder nauwkeurig. Blijkbaar heeft men de - voor onze tijd merkwaardige - afspraak gemaakt de grillig verlopende lijn "Oude Bornse weg . . . Hengelose brug . . . Berflobeek" tot grens tussen beide edities te nemen.

Van het dorp Hengelo zelf heb ik geen details genummerd. In de eerste plaats zijn die er vrijwel niet (ik telde circa 80 huizen, zelfs geen kerk!) en in de tweede plaats verwijs ik gaarne

naar de fraaie vogelvlucht tekening van Hamer, destijds in de boekwinkel verkrijgbaar. Overigens, met alle respect voor Hamer's tekenvaardigheid, heb ik het vermoeden, dat de datum erop niet klopt. Hamer vermeldt 1821, terwijl diverse details op zijn vroegst op kaarten uit 1865 voorkomen, we liggen er niet wakker van.

In tegenstelling tot de Enschedekaart van de vorige Inschrien, (U heeft natuurlijk ook zorgvuldig het jaarverslag verwijderd . . .) zijn nu de velden en essen niet met letters maar met erfcijfer combinaties benoemd. U zult dus, teneinde Uw favoriete veldnaam op te zoeken, dit gehele artikel moeten doorlezen! Alle benamingen zijn van de kadastrale plans overgenomen, zo nu en dan aangeroepen met Kd.

1 "De Hengelose Brug" over "De Woolder Beek" nu Elsbeek-Bornsebeek en zwaar vervuild, de brug is nog te zien.

2 "Turfhuys", daar tegenover "Anninkhuys".

3 "Lansink" daaronder "Rusten-Berend".

4 "Zeggerink" en links daarvan "Lisink".

5 "Krabbenbos".

6 "Wilderink", tussen 4, 6 en 11 heet het "De Wilderinkshoek".

7 "Schoite" links, naar rechts gaande: "Geerdink", "Perik" en "Venterink".

8 "De Meyer", daaronder (aan de driesprong): "De Dekker" en "Kupers".

9 "Langeler", linksonder (aan de voorloper van de Industriestraat, op Kd "weg van Boekelo naar Hengelo" geheten) "Zweershuis" met ten Zuiden van de driesprong: "Zeggert".

soort sociale trap vertegenwoordigde, n.l. de 'wönner', de opwoonder of pachter.

3 De ouderdomsbepaling daargelaten, het is buiten twijfel, dat er een boerenbedoening in gevestigd is geweest. Het is n.l. het al vrij vroeg bekende kotters-erve, katerstede, kötteriejke, behorend onder het Mölleman en komt als 'd'Olde Mölle' al voor in 1719 in het Dodenboek van Denekamp.

4 Boerderijen met de naam 'Olden-...' zijn gebouwd als lijftochtshuis voor de oude boer als deze het erf overliet aan zijn opvolger. Later werd het dan betrokken door een 'wönner', waarbij het boerderijtje, naar Twents gebruik, de oude naam behield. Een boerenknecht woonde in bij 'zijn boer'.

5 Stroddokken liggen niet onder de sporenkap maar op de panlatten, direct onder de pannen. De moraal: wie zulke artikelen uitknijpt en bewaart zij voorzichtig met dergelijke on-ondertekende epistels.

H. Hagens.

10 "**Den Dul**", tussen 9 en de kaartvouw naast HENGELO, van onder naar boven: "**Balkt en Berflo Es**". Onder 10 en 11: "**Brede Morsch**".

11 "**Watertoef**", dat zal wel, zo midden in het Morsch! Nu ongeveer hoek Laurastraat - Elisabethstraat.

12 "**Laarhuis**".

13 "**Jan in de Maat**", nu ongeveer hoek Ottoweg - Langelermaatweg.

14 "**Stegenhuizen**". Ongeveer 2 cm. rechts van 14 ligt het K.N.J.Z.

15 "**De Kamphorst**", iets links van 15 voltrekt zich nu de Rijksweg 35 ramp. Ten Zuiden van 15 en Westelijk van 14 en 16 heet het "**De Kamphorst Morsch**".

16 "**De Horst**" rechts en "**Ottink**" links van op Kd naamloze weg, nu vermoedelijk de combinatie Brugginkweg - Benninkweg. Geheel links aan de kaartrand, boven de Oelerbeek: "**Het Mosse Goor**". Links onder 16 "**De Loofriet en Vokkershoek**".

17 "**Olothof**".

18 "**Wolthuis**".

19 "**De Hulshof Hoek**" rondom 19. Meer naar rechts, halverwege 19 - 17 "**Brinkhuis**" en 2 cm rechts van 19: "**Hulshof**". Bij de tweede O van WOOLTEN ligt de erve "**Klein Bruggink**", vlak boven de L de erven "**Groot en Klein Bennink**".

20 De "**Weele-Brug**" met het bleekje van "**Bisschop**", aldaar komt de huidige Woolderbeek (op Kd naamloos) in de Bornse beek.

21 Het bleekje van "**Niekeshuis**".

22 "**Schildman**".

23 Tussen 23 en 22 van links naar rechts: "**Den Beld**" en "**Weernink**". Het stuk grond tussen 23, 21 en 22 heet "**De Lemerij en Schild**". De weg of zo U wilt de wal ten Zuid Westen van 23 heet op Kd "**De Landeweer**".

24 De gehele es, die 24 duidelijk omgeeft, heet "**Buren**". Daarop van links-onder naar rechtsboven vinden we de erven: "**Nieuwe Buren**", "**Kleine Bu-**

ren", "**Groote Buren**" en "**Koning ten Buren**", hier mankeert nog Baas boven Baas... Het stuk grond tussen "**Buren**" en "**De Landeweer**" heet "**Burinkhoek**".

25 "**Wittenhutte**", met ten Westen daarvan een uitgestrekt moeras: "**De Haar**" geheten. Het moeras tussen 24 en 20, ten Oosten van de Woolderbeek en ten Westen van de Bornsebeek heet "**De Wele Mors**". Het gebied tussen de W van WOOLTEN, weg e en de Bornsebeek heet "**Woolder Meën en Hengelose Weide**". Het land tussen weg e en weg a, Oostelijk van de Hulshofhoek (zie bij 19) heet "**Woolder es en Brinkhuis Hoek**".

26 "**Smitskotte**". De ster geeft op beide edities aan, de plaats waar thans de Bornse straat de Oude Bornse weg kruist.

27 "**Wilmink**", op beide edities van Hottinger zichtbaar, evenals de volgende erven:

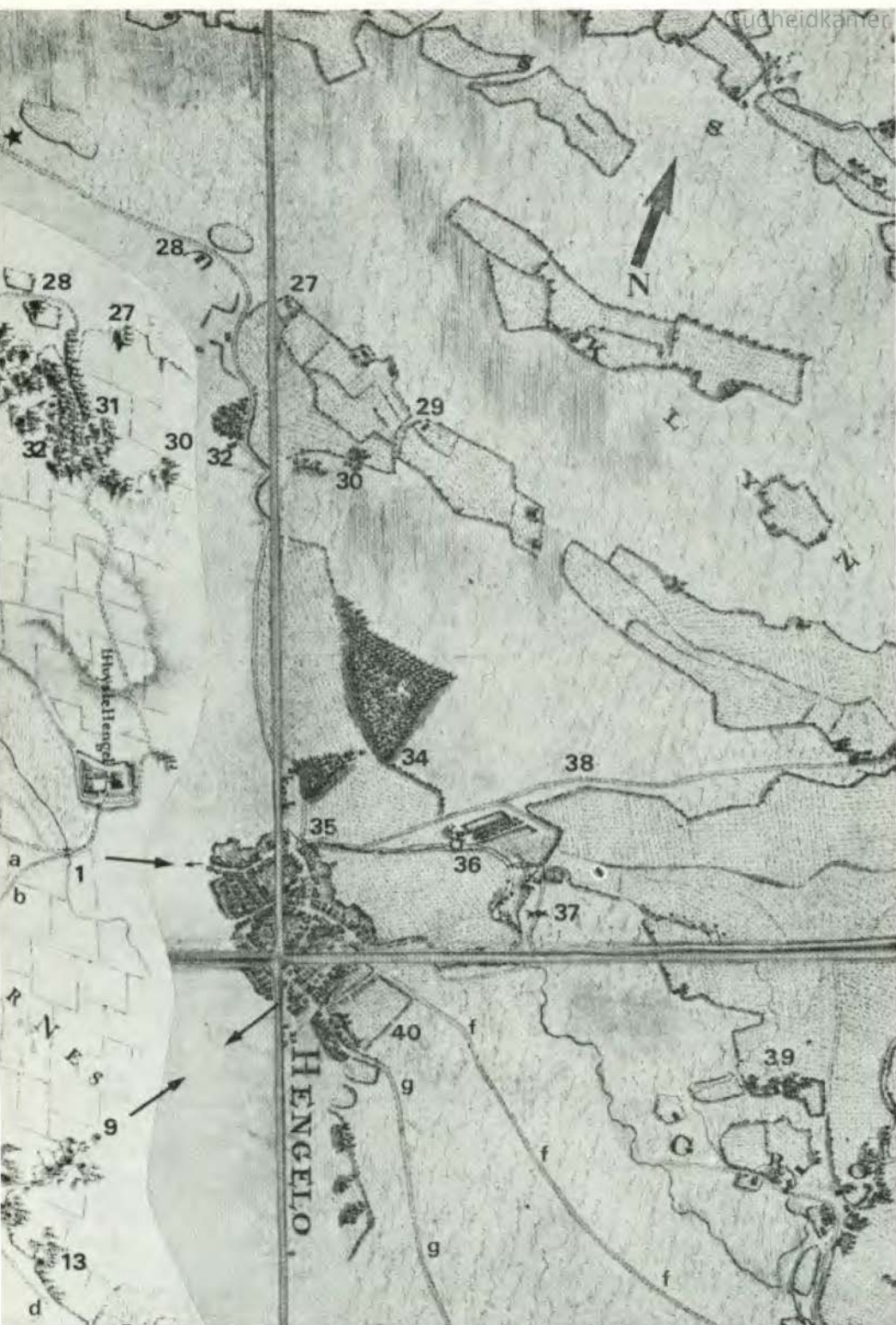
28 Moeilijk leesbaar helaas op mijn Kd copie, zoiets als "**De Krozebos**" of de Kroesebos. De Oude Bornseweg, die tussen 28 en 27 naar het Zuiden buigt, ontmoet bij de eerste boomenrij de circa tien jaar geleden nog aanwezige driehoek Landmansweg - Dijksweg - Bornseweg. Thans ligt daar, na ingrijpende nieuwbouw, de Lizzie Ansinghstraat en heet de Landmansweg nu van Alphenstraat, terwijl de oude Bornse weg nu Oosterbosweg heet.

29 "**Schild Kotte**".

30 "**Uitslag**", nu het hoekje Leefsmastraat - Uitslagsweg - Sloetsweg. Duidelijk zien we de aanzet van de toekomstige Uitslagsweg. De Noord-Oost rand van de es tussen 27 en 29 is de latere Landmansweg (nu van Alphenstraat). Deze zelfde NO rand is na 29 duidelijk te vervolgen tot aan de rechter kaartrand en heet nog steeds Landmansweg.

31 "**De Weerninkhof**", alleen op de

Delden-editie te zien, bij de Hengelo editie valt dit erve precies op de versleten vouwnaad. Trouwens dit erve is het in Snuif uitgebreid besproken "**Sladen Huys**".

32 "**Het Wilbert**". Duidelijk op de Hengelo kaart. Op de andere geheel verscholen in rijke bebossing.

33 "**De Holter**". Het gebied tussen 33 en 32 heet de "**Zuidelijke Achterhoek**", terwijl het stuk grond tussen 20, 26 en 33 de "**Noordelijke Achterhoek**" genoemd wordt. De groep erven tussen 32 en 28 worden op Kd allen benoemd, maar zoals reeds gezegd bij 28, helaas vrijwel onleesbaar. Zonder grappig te willen zijn, zoiets als Fenne-Ger(ri)t, Hobbelt, Koehoek, de Brul(Braak?), Fese(Fenne?)-Brug etc. alles van beneden naar boven opgesomd.

34 Precies in de hoek tussen de houtwal en de bosrand ligt thans de Israëliische begraafplaats aan de Denenbosweg. Deze laatste weg volgt nu exact de vroegere bosrand van de grote bosdriehoek (boven 34) waarvan de Noord Oost zijde wordt gevormd door een Oostelijk stuk van de huidige Troelstrastraat. Zou het louter toeval zijn, dat daar nu juist de oude bomenbuurt van Hengelo ligt? Verder Westelijk van 34, schiet Hottinger weer eens uit zijn slof, door het woordje KERCK te vermelden. Dit is natuurlijk duidelijk de kerk van het huys Hengelo, nu de Algem. Begraafplaats aan de Bornsestraat.

35 De "**Thiemsbrug**". Zuid-Westelijk van 35 natuurlijk!

36 "**de Olie-Mole**". Nu begraven onder de Westgevel van de nieuwe school voor Twentse Rijksopleidingen, tussen Oldenzaalsestraat en Schalkburgerstraat. De langwerpige vijvers ten Oosten ervan vormen later de contouren van de Colensostraat.

37 "**de Oude Mole**". Nu het punt tegenover de hoek Herzogweg-Oude

Molenweg.

38 De plaats waar thans de Oude Postweg zich afsplitst van de Oldenzaalsestraat. De andere knik rechts van 38 ligt nu iets Westelijk van de Verdistraat. Later zal deze zeer oude Postweg (oude verbinding Deventer-Oldenzaal-Munster) na eerst door nieuwbouw aan de Haydnstraat en IJsbanaanstraat te zijn uitgewist, via landelijke (goed fietsbare!) weggetjes door Hasseler-es, Deurninger-es, Jonkmanshoek, Beuvinkshoek, bovenlangs het erve Holthuys op de Oldenzaalse Oude Postweg uitkomen. Dit althans tot 1980, daarna zal het laatste stuk van deze eeuwenoude weg in het ravijn van de E 8 verdwijnen...

39 "**Annink**", met tussen 39 en 37 de "**Anninks Hoek**". Onder de O van GRO(oot Driene) zien we duidelijk twee forse "**Nijhof**" erven met, bij de R van GRO.. een heel stel "**Nijhofs-Wooners**".

De beek bij de G van GRO.. is de "**Sikbeek**" op Kd, nu Drienerbeek geheten. De gehele es rondom GRO.. is de "**Nijhofs Hoek**".

40 Zeer waarschijnlijk is deze houtwal de latere (Zuidelijke) Wolter ten Cate straat. Parallel daaraan, meer Westelijk, de latere Beursstraat. Voor de kenners is het niet moeilijk om de Brinkstraat te vinden, alsmede de latere Drienerstraat - Anninksweg.

Nog een paar wegen nader toegelicht: a..a.. Het stuk Deldenerstraat, dat door Kon. Besl. in 1821 is aanbesteed om de wegen van Deventer naar Gildehaus te verbeteren. Zie hiervoor uitgebreid in Stroink pag. 412.

Interessant is de volgende passage uit van Lennep's Dagboek: ..Dingsdag 22 July 1823.. (komende vanuit Enschede, naar Delden) ..Nu werd de weg beter en liep tusschen graanvelden door, waarover zich van verre het sombre bosch van Twickel vertoonde..

De groei van Hengelo van 1682-1750

Er is nog een ander register, waaruit de groei van Hengelo tot ca. 1750 kan afgeleid worden, het z.g.n. register op aangegraven gronden en nieuwe getimmerten. Tot de taken van een markebestuur behoorde het contrôleren en administreren van nieuw ontgonnen akkers in de gemeenschappelijke markegrond en daarbij geplaatste woningen. De gegevens hiervan dienden mede als basis voor de grondbelasting en vuursteden geld. De provinciale overheid had uit de gegevens van de volkstelling 1748 de niet onjuiste conclusies getrokken, dat velen

Deze beschrijving van het landschap, hoewel 50 jaar na Hottinger, klopt precies met de kaart, vooral die graanvelden.

b. . b De latere Tuindorpstraat.

c. . c De latere Krabbenbosweg.

d. . d Op Kd reeds verdwenen weg. De middelste d is de plaats waar nu de Oude Boekelose weg op de Industriestraat aansluit. Het stukje b. . d is nu ongeveer de Lansinkweg - Meyersweg.

e. . e "Esch weg naar Hengelo", thans de Woolderes weg.

Tussen 1 en de eerste e nu: Javastraat.

f. . f "Den ouden Dijck". Zie voor deze weg mijn artikel in het *Inschrien* van Oct. 1974. Bij de eerste f de spoorbaankruising over de Enschedese straat.

g. . g De huidige Twekkeler weg. Westelijk hiervan de "Mensinkhoek". Tussen weg f en weg g, de "Belders Hoek" door Hottinger als heide-veld getekend.

D. J. De Groot

tot nu toe door de mazen van het fiscale net gekropen waren en niet aan hun verplichtingen voldaan hadden. Daarom werd in 1750 aan de diverse richter- en schoutambten van Overijssel opgedragen een opgave te verstrekken van alle sinds 1682 "aangegraven gronden" en "nieuwe getimmerten". Ook richter Cramer van Delden liet door zijn boermannen "Registers van angegravene landen, waarvan geene verpondinge betaelt word en van nieuwe huizen en vuursteden sedert 1682 gemaekt" samenstellen, die door hem op 19 december 1750 ondertekend werden.

Opvallend is het in vergelijking met de andere marken van Delden grote aantal nieuwe huizen in de marke Woolde. Dit was een gevolg van de groei van Hengelo in de eerste helft van de 18e eeuw, veroorzaakt door de toename van de textielhuisnijverheid. De in het vorige artikel genoemde Wolter ten Cate was slechts één van de opkomende "fabrikanten".

Wanneer men de marken onderling vergelijkt komt men tot volgend overzicht:

	Nieuwe akkers	Nieuwe huizen
Stad Delden	0	16
Deldener Es	24	4
Woolde	57	48
Oele	17	3
Beckum	19	5
Bentelo	17	14
Hengevelde	22	9
Weddehoen en Cottwich	39	29
Deldener Broek	45	7
Azelo	16	3

De boermannen, die de landerijen en huizen gevisiteerd hadden, waren voor Dorp Hengelo:

Gerrit Nijhof, 40 jaar; Jan van Diepen, 63 jaar; Jan Reekers, 35 jaar en Frenik Greve, 28 jaar.

Hengeler Veldwijk:

Jan ter Beek, 60 jaar, Berend Eulde-

rink, 58 jaar en Jan Gerrits Mors, 46 jaar.

Woolde:

Henrik Bruins, 40 jaar; Jan Schild, 52 jaar en Jan Scholten, 77 jaar.

De lijst van nieuwe woningen in de marke Woolde bevat volgende namen, die vele Hengeloërs bekend in de oren zullen klinken, al is de schrijfwijze hier en daar wat vreemd:

Dorp Hengelo:

Wolter ten Cate	5 gebinten, 2 vuursteden
Everwijn Gocken	5 gebinten, 1 vuurstede
Gerrit Wilderink	5 gebinten, 1 vuurstede
Gerrit Vinken	4 gebinten, 1 vuurstede
Jan te Langeler	5 gebinten, 1 vuurstede

Hengelo Veldzijde:

Abraham ter Horst	4 gebinten, 1 vuurstede
Hendrik Boom	6 gebinten, 2 vuursteden
(Dit zijn twee "barghuysen")	
Gerrit ter Waarbeeke	4 gebinten, 1 vuurstede
Hendrik Luykas	4 gebinten, 1 vuurstede
Hermen ten Catte	4 gebinten, 1 vuurstede
(Dese drie geringe huysen staan op de Heer van Hengelo zijn gront)	
weduwe Jan Boek	4 gebinten, 1 vuurstede
Hermen Wilmink	3 gebinten, 1 vuurstede
wed. Hermen Blenke	3 gebinten, 1 vuurstede
wed. Wilm Bellers en wed.	
Hend. Heimerink	4 gebinten, 2 vuursteden
Berent Esselink	3 gebinten, 1 vuurstede
Jan Wermink toegenaemt Krams Jode	
voorleeden winter het huys afgebrooken.	
Jan van Becken en	
Gerrit Berents	4 gebinten, 2 vuursteden
Gerrit Esselink	3 gebinten, 1 vuurstede
Jan Hemmink	3 gebinten, 1 vuurstede
Jannes Sangers	4 gebinten, 1 vuurstede
wed. Jurjen Mulder	3 gebinten, 1 vuurstede
Gerrit Kaemering woont int gasthuys	
Wolter van Weesel	3 gebinten, 1 vuurstede
Dese benoemde huysen staan op de Heer van Hengelo syn gront worden van bedelaars bewoont.	

Woolde:

Kinderen van Jan Scholten,	
	4 gebinten, 1 vuurstede
Willem an den Es	4 gebinten, 1 vuurstede
Engbert in 't Walcatte	4 gebinten, 1 vuurstede
Hermen op 't Loo	4 balken, 1 vuurstede
Gerrit op de Steege	4 balken, 1 vuurstede
Jannes ten Langeler	4 gebinten, 1 vuurstede
Lambert op 't Catte en	
Gerrit op de Steege	4 gebinten, 1 vuurstede

Leven en werken van de Vriezenveense 'Rusluie' in Sint Petersburg

POTEMKIN, de grote gunsteling van Keizerin Catharina betrok zijn 'paradestokken' van de Vriezenveners. Czaar Alexander verbood het dragen van de 'paradestokken' der Rusluie. De door Czaar Peter de Grote gestichte stad aan de Newa was een moderne westerse stad in tegenstelling tot Moskou, de tegenwoordige hoofdstad van Rusland, dat veel Oosterser aandeed. Alleen de vele markthallen, grote gebouwen met arcaden, maakten in Sint Petersburg een Oosterse indruk. De oude en nieuwe Gostinny Dvor, de Vleesmarkt, Litowskijmarkt en enkele andere dergelijke arcaden bouwcolossen bestonden uit open en gesloten winkels, terwijl zich binnenin een enorme hof bevond, die dikwijls als open opslagplaats dienst deed. Deze arcaden gebouwen behoorden tot de oudste der stad en de meesten

Jan Egberink	4 gebinten, 1 vuurstede
Frans Hermelink	5 balken, 1 vuurstede
Gerrit ten Hage	5 balken, 1 vuurstede
Frerick Averink	5 gebinten, 1 vuurstede
Veldt Gerrit	4 balken, 1 vuurstede
Derk Corff	4 gebinten, 1 vuurstede
Hindrik Weernink	4 gebinten, 1 vuurstede
Berent Eskes	4 balken, 1 vuurstede
Hendrik Smit	5 gebinten, 1 vuurstede
Claes Kerkveld	4 balken, 1 vuurstede
Berend Smedink	4 gebinten, 1 vuurstede
Jan Uinck	4 balken, 1 vuurstede
Roelof Gielinck	4 balken, 1 vuurstede
Hindrik Roelefsen	1 hut op de gemeente, 1 vs
Gerrit de Wegter	4 gebinten, 1 vuurstede
Willem Braak	1 hut op de gemeente, 1 vs
Hindrik Schilt	1 hut op de gemeente, 1 vs
Jan Meijerink	4 gebinten, 1 vuurstede
Bartelt Wevers	1 hut op de gemeente, 1 vs
Willem Merten	4 gebinten, 1 vuurstede

W. E. ten Asbroek

stamden uit de eerste 25 jaar van de stichting van Sint Petersburg. In de grote Gostinny Dvor, die in het hart van de stad lag hadden velen der Rusluie indertijd hun linnen en manufacturen winkel. Zoals bekend kwamen de Vriezenveense kooplieden omstreeks het begin van de 18e eeuw naar Sint Petersburg. Al heel spoedig bestond er behoefte om de handel te consolideren en heel zeker in navolging der lijnen van de toenmalige vaderlandse handel, werden kort daarop compagnieschappen gevormd. Zulk een compagnie bestond uit enige families, die hun geld in de onderneming staken. Sinds 1750 hebben er een goed tiental van zulke compagnieën bestaan met het duidelijke doel om onderlinge concurrentie zoveel mogelijk te vermijden.

Het in het leven roepen van dergelijke compagnieën was buitendien zeker ook een gebiedende noodzakelijkheid, als men voor ogen houdt, dat de trek-

tochten der Rusluie en goederenvervoer in die dagen zeer omslachtig waren.

Ook moesten artikelen als linnen, tabak, etc. contant worden betaald en vermoedelijk bij aankomst in Holland, zodat er grote bedragen voor maanden vooruit moesten worden vastgelegd, en dergelijke ondernemingen gingen natuurlijk de draagkracht van de enkeling te boven. De grote branden van 1814, 1840, 1890 en 1905 die Vriezenveen hebben geteisterd, hebben successievelijk alle aantekeningen vernietigd en de rest, die in Sint Petersburg bewaard werd, vaagde de oktoberrevolutie van 1917 weg.

Nog voor de stichting van Sint Petersburg dreven de Vriezenveense kooplieden handel o.a. Oost Pruisen en de Oostzeelanden en toen ze op zoek naar nieuw afzetgebied omstreeks het begin van de 18e eeuw met hun linnen huishuishoudings-producten in de nieuwe Russische stad kwamen, moet het

POTEMKIN met zijn schitterend gevolg verdrong zich voor de Vriezenveense winkels aan de Newski Prospekt. Links op de foto de zgn. Hollandse linie, waarin de Rusluie zich hadden gevestigd.

succes al dadelijk zeer groot zijn geweest, en ontstonden al spoedig de eerste opslagplaatsen en factorijen aan de Nawa, waaruit zich dan vervolgens de prachtige grote winkels ontwikkelden, lange tijd bestuurd door de veelnamige en voor het Russische oor zo deftig luidende compagnieën. Het hoofdartikel was en bleef het Hollandse linnen, hetwelk zo'n grote vermaardheid verkreeg, dat tot het laatst toe het fijne linnen (hetzij binnenlands, Russisch of buitenlands-lers) - het Nederlandse was al lang verdrongen - altijd nog Hollands linnen genoemd werd.

Er bestond in Twente ook een aanzienlijke handel in wol, die eveneens gesponnen en geweven werd. Het is o.a. bekend, dat de Cistercienser-monniken van het klooster SIBCULO in de 15e en 16e eeuw grote kudden schapen hielden en de wol aan de Vriezenveense kooplieden verkochten.

Opmerkelijk is het derhalve, dat de overlevering geen enkele aanwijzing heeft bewaard, waaruit zou kunnen worden afgeleid, dat de Vriezenveense kooplui ook wol en wollen weefsels in Rusland hebben verhandeld. Wellicht waren de Russen hun toen al op dit gebied de baas, en was toen al de huisvlijt van wollen artikelen in Rusland van grote omvang. En evenals tot de revolutie voorzag toen al de nijverheid in het Jaroslavische gouvernement het onmetelijke rijk van handschoenen, wollen kleding en vooral van de zo bekende en typische viltschoenen, die de boerenbevolking 's winters overal in Rusland droeg. Naast het linnen dreven de Rusluie ook handel in tabak, Goudse en Duitse pijpen en ook in... riet (bamboe) stokken, die ze in Amsterdam bij Indische importeurs inkochten. Deze bamboestokken, die onberispelijk recht en zonder enig letsel en naad dienden te zijn werden door officieren

gedragen in het pruikentijdperk van Elisabeth, Gatharina de Grote en Czaar Paul. Czaar Alexander I, die regeerde vanaf 1801, maakte aan het dragen van deze "paradestokken" een einde. Deze stokken werden door de militairen zelf van knoppen, die dikwijls zeer kostbaar waren, voorzien. Toevallig behouden gebleven afschriften van brieven uit het begin van de 19e eeuw van Amsterdamse leveranciers, die maar niet wilden berusten in het feit, dat er geen stokken meer aan de (Russische) man te brengen waren, wekt het vermoeden, dat deze handel in bamboestokken ook voor hun een aardig winstje heeft afgeworpen. De overlevering gewaagt van het feit, dat op zekere dag POTEMKIN, de grote gunsteling van Keizerin Catharina voor de winkels van de Vriezenveense kooplieden verscheen, naar binnenstapte en persoonlijk een "paradestok" uitzocht. Hierbij wordt verteld, dat het schitterde gevolg van Potemkin, wel honderd personen, zich voor de Vriezenveense winkels aan de Newski Prospekt, verdrong om getuige te zijn van deze 'gewichtige' aankoop.

De overlevering spreekt van een strenge tucht, die in de compagnieën heerste. De leerlingen, die door "Bovenmeester" Kunst van de voormalige middenschool te Vriezenveen waren uitgezocht voor de Russische handel hadden het niet gemakkelijk. Hadden ze op school 's avonds al bijlessen in Frans en Duits, dit alles was nog maar kinderspel bij hetgeen hen in Rusland wachtte. Ze moesten van onderop beginnen, met het nederigste, vuilste werk, bijvegen, schrobben en afstoffen in de winkels en magazijnen der Rusluie. Ze hadden thuis voor thee en heet water te zorgen en de patroons te bedienen, o.m. de lange Goudse pijpen te stoppen en de punch te brouwen. De leerlingen moesten vijf jaar onaf-

gebroken in dienst blijven en kregen dan een half jaar verlof om naar Vriezenveen te gaan. Om tien uur des avonds werd de deur gesloten en moest iedereen binnen zijn. Streng waren ook de nationale en confessionele voorschriften en beginselen der compagnieën voor de leden onderling. Ze mochten alleen met Nederlandse en bij voorkeur Vriezenveense meisjes huwen. Was iemand van plan met een Russisch meisje van Grieks-Orthodox geloof te trouwen, dan had dit vele moeilijkheden tot gevolg. Ondanks deze moeilijkheden zijn er toch nog vele Vriezenveners met Russische schone in het huwelijksbootje terecht gekomen.

In de oude tijd werden de winkels 's winters al om drie uur gesloten, van kunstmatige verlichting was toen nog geen sprake. De jongelieden moesten zich dan bekwamen in vreemde talen, waarbij de voorkeur werd gegeven aan Frans en Russisch. Het Frans was immers de voertaal bij het Russische Hof en in hogere kringen, en voor de gewone bevolking moest men toch zeker ook een woordje Russisch kennen. De ouderen hielden zich in de wintertijd bezig met de boekhouding, schrijven van brieven naar 't Vjenne, etc. De Russische bedienden kregen dan allerlei karweitjes op te knappen. De Rusluie hielden bijzonder van paardrijden en oefenden 's winters in de rijksmanege, waarvan ze vele officieren kenden, die ze tot hun klanten konden rekenen.

Van lieverlede losten de compagnieën zich op, wegens kwijnende verdiensten, dank zij de alom groeiende Russische concurrentie, doch ook als gevolg van het feit, dat ze "elkaar te goed kenden". Hun grootste bloei hadden ze tussen 1810 en 1875. Daarna begon de teruggang totdat er tenslotte nog maar enige grote textielfirma's overbleven.

Zeer vele Vriezenveners hebben aan de Newa gewerkt, en hoewel ze niet in de roem delen de eerste Nederlanders te zijn, die Czaar Peter de Grote hoofdzakelijk uit de Zaanstreek liet overkomen, hebben zij in de loop van twee eeuwen nochtans aan de Petersburger textielhandel een eigen physionomie gegeven. Door goede en soms kwade reuk waren de Galanterinije Gollandse (gallanterie hollanders) in het oude Sint Petersburg een bekend element, waarover zelfs door enige Russische schrijvers werd gerept als een bestaand type der bevolking der jonge hoofdstad.

En voor de laatste Rusluie waren de verhalen over de oude compagnieën verhalen over een groots verleden.

J. Hosmar

P.S.

Zij die geïnteresseerd zijn in het wel en wee der Rusluie, in de tijd der tsaren mogen wij verwijzen naar het boek 'Vriezenveense Rusluie in het rijk der tsaren', dat nog dit jaar zal verschijnen. Het boek bestaat uit 15 hoofdstukken, gewijd aan de hofleveranciers, walvisvaarders en admiraals bij de tsaristische oorlogsvloot, en is rijk geïllustreerd. Na deze hoofdstukken wordt een alfabetisch overzicht aangetroffen van de Vriezenveners en ook Almeloërs, die in Rusland verbleven met vermelding van hun werkkring voorzover deze bekend was.

Prijs plm. f 25,-. Men kan alvast intekenen op dit boek. (Uitgeverij Witkam te Enschede zal het boek uitgeven).

Beurs

Gevraagd:

't Beuksken van Hengel, door E. ter Marsch; Stad en Land van Twente, 1e druk; Oude prenten en foto's van Twente.

Aangeboden:

80 jaar Stork;
Fotoboek Hengelo uitgave 1955 - 1957.
Th. L. M. van Stapela,
Deldenerstraat 103, Hengelo (O.)

Boek en blad

Tubantia 1975

12.3 Restauratie van toren N.H. Kerk in Haaksbergen; 12.3 In Galerie De Potkachel Enschede, Na 25 jaar is Gerard Krol als schilder weer geëerd; 13.3 Usselo wenst stenderkast terug; 9.4 Restauratie en verplaatsing los hoes 't Ab-binkswönnner? (Enschede); 11.4 Losser kreeg zes urnen; 18.4 Buurse sterk tegen verplaat-sing; erg rumoerige hoorzitting over de sten-derkast; 3.5 Zeventig jaar geleden: vuurstorm joeg over Vriezenveen; 3.5 Hilarius een begrip in Almelo; 10.5 Restaurateur van Wissinks Møl: Prachtig werk, zo'n stenderkast maken; 29.5 Los hoes op erve Möllink, Lutterzand is een fraai monument rijker geworden.

Serie B. J. Hekket, Wat betekent?: 1.3 Gunne-wiek, 15.3 Witbreuk, 22.3 Pardijs, 29.3 Wolte-rink, 5.4 Hooglucht, 12.4 Tammel, 19.4 Haarlo, 3.5 Helmink, 17.5 Ter Welle, 24.5 Weghorst, 31.5 Domsdorff.

Rubriek 650-jaar Enschede: 15.3 Stadsrechten in 1325 gekregen van de bisschop; 29.3 En-schedese politie in 'een ruwe tijd'; 5.4 'Haver-straat ook nu belangrijke straat'; 12.4 Schilderij en Bijbel vol herinneringen; 19.4 Weer be-langstelling voor oude lantaarns; 24.4 Allo Janna: Rond 'n Eënsker Torent; 26.4 Textiel-herinneringen in kunstzaal Markt 17; 3.5 'Toe-komst voor het verleden'; 10.5 Lof voor schut-terij, cavalerie en politie; 14.5 Jubileumfees-ten in wijken en dorpen; 22.5 Achthoog, maar toch volop in de bloemen; 24.5 Wesselerbrink: wijk zonder wijkgedachte?; 27.5 Plaats vinden voor straatbomen moeilijk; 29.5 Sahara lag vroeger 'ver' van Enschede; 31.5 Boekelo, 'een fijn dorp dat dorp moet blijven'; 3.6 'Goede streek voor fietsliefhebber'.

Dagblad van het Oosten 1975

5.4 Rapport onderhoud Schildkerk; Kerkruten ingegooid met puin Slotmann-stichting (Rijs-sen); 17.4 Boer'nbrullft'nconours in Markvelde uniek evenement; 1.5 Grondeigenaren Ageler-broek boos op Natuurmonumenten; 17.5 De kastelein tapt niet meer; Mosterdpot en Aaboer krijgen nog vaak klanten aan de deur (Almelo, Vriezenveen); 27.5 Voor oudheidkundig onder-zoek: Koningin geeft subsidie aan jonge Over-dinkelnar.

Serie G. J. Eshuis, Zwerftochten door de Vecht-vallei: 1.3 (81) Oma Meulman geloofde niet in een landing op de maan; 15.3 (82) 'Grevan Ab' had bakoven naast de haardstede; 29.3 (83) De Marsinks mogelijk oudste erven van Beerse; 12.4 (84) 'Goede Vrouw' was vele eeuwen

schippersherberg; 26.4 (85) Over Beerserhaar liep eens een oude handelsweg; 17.5 (86) Zandverstuivingen ontnamen de boer zijn ak-kergrond; 24.5 (87) Junnermarke vergat de huwbare dochters niet; 31.5 (88) Verdwenen keutererven rondom Junnerbrink.

Twentsche Courant 1975

7.3 Maatschappelijke Dienst in Losser nu fraai gehuisvest; 13.3 Usselo begint ook met actie 'Wissinks Møl mot wier naor de Oole stie...'; 14.3 Erve Brummelhuis wordt gerestaureerd; 27.3 Eierzoeken en eiertikken op Lossere bleekweiden; 28.3 Mariaklok weer thuis in Denekampse toren; 28.3 Van paashout, staak-slepen, eierkullen en vloggen; 29.3 Herstel van uniek bakhoes in Lattrop; 5.4 Vrome klöpkes in Twente; 5.4 Schuur in 't Stroink naar z'n oude glorie (Enschede); 9.4 Plan voor restau-ratie van laatste Los Hoes (Enschede); 18.4 Spoedig besluit over Wissinks Møl. Buurse saboteert bijna hearing Stenderkast; 23.4 His-torische 'Hengelhoes' is restauratie waard (Los-ser); 24.4 Nabij oude erve 't Stroink. Vernie-lingen aan historische schuur; 26.4 Het verzet is thuis in Twente (betr. tentoonstelling Markt 17); 17.5 Vriezenveen 70 jaar geleden één vuurzee; 29.5 Restauratie 'Hengelhoes' (Los-ser).

Serie 650 jaar Enschede: 15.3 Eerste Ensche-deërs leefden vreedzaam in 't Usselerveen; 12.4 Boer zijn; vanouds ook een levenswijze; 19.4 Enschede verzet zich heftig tegen Dros-tengezag; 26.4 Vóór stadsbrand: gemoedelijk stadje; 3.5 Enschedees doek voor dure neu-zen; 10.5 Hoe de fabrikanten aan geld kwa-men; 31.5 Stoor de baas niet, hij doet een dutjel

Ter recensie ontving de redactie de volgende boeken:

Johanna van Buren, Zonnebloome, prijs f 8,90; G. Odink, Daor veul'n ik mien a'lene, prijs f 8,90;

J. Diesveld, Narus van Veen, prijs f 23,50

G. J. I. Kokhuis, Twente 1940-1945 deel I, prijs f 29,75;

G. J. I. Kokhuis, Twente 1940-1945, deel II, prijs f 19,75

A. Ponsteen, Van Noetsle tot Nijverdal, prijs f 31,50;

Okker, Almelo vroeger en thans, prijs f 22,50;

Dr. G. J. M. Bartelink, Uit Twente's verleden, prijs f 21,50

Alle genoemde boeken zijn uitgegeven door de Twent-Gelderse Uitgeverij W. G. Witkam te Enschede.

Wij zullen deze boeken recenseren in het eerst-volgende nummer van 't Inschrien.